

**Zakres wiedzy i umiejętności oraz wykaz literatury
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Historii - ETAP I
dla uczniów Szkoły Podstawowej w Brzeźcach w roku szkolnym 2025/2026**

I. Cele konkursu

1. Doskonalenie sprawności czytania, pisanie oraz korzystania z informacji.
2. Upowszechnianie czytelnictwa i rozwój kompetencji czytelniczych uczniów.
3. Rozwijanie humanistycznych zainteresowań uczniów szkół podstawowych.
4. Wdrażanie do samokształcenia i podejmowania odpowiedzialności za własny rozwój.
5. Stwarzanie uczestnikom konkursu możliwości prezentacji uzdolnień i samorealizacji.

II. Zakres umiejętności

1. sytuowanie zjawisk, wydarzeń i procesów historycznych w czasie i przestrzeni;
2. porządkowanie chronologiczne;
3. dostrzeganie zmian w funkcjonowaniu społeczeństw i związków pomiędzy różnymi dziedzinami życia;
4. dostrzeganie ciągłości rozwoju cywilizacyjnego i kulturowego;
5. charakteryzowanie zjawisk, wydarzeń i procesów historycznych;
6. dostrzeganie i wyjaśnianie związków przyczynowo – skutkowych;
7. wyjaśnianie znaczenia wydarzeń dla rozumienia współczesnego świata;
8. pozyskiwanie i porównywanie informacji pochodzących z różnych źródeł;
9. tworzenie narracji historycznej w oparciu o informacje pochodzące z różnych źródeł;
10. formułowanie wniosków i ocen.

Zakres treści:

1. Polska w okresie wczesnopiastowskim:
 - a) państwo pierwszych Piastów i umiejscowienie jej w czasie i przestrzeni;
 - b) okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów oraz następstwa chrystianizacji Polski;

c) kryzys, odbudowa i rozwój państwa Piastów za rządów Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego;

d) dokonania Bolesława Krzywoustego.

2. Polska w okresie rozbitcia dzielnicowego:

a) przyczyny oraz skutki rozbitcia dzielnicowego;

b) przemiany społeczne i gospodarcze, z uwzględnieniem ruchu osadniczego;

c) sytuacja międzynarodowa ziem polskich w okresie rozbitcia dzielnicowego;

d) proces zjednoczenia państwa polskiego na przełomie XIII i XIV wieku.

3. Polska w XIV - XV wieku:

a) rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV i XV wieku;

b) dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej oraz w polityce zagranicznej;

c) unia Polski z Litwą;

d) związki Polski z Węgrami w XIV i XV wieku;

e) relacje polsko-krzyżackie w XIII-XV wieku;

f) rozwój monarchii stanowej i uprawnień stanu szlacheckiego (do konstytucji nihil novi).

4. Polska i Litwa w czasach ostatnich Jagiellonów:

a) najważniejsze wydarzenia w dziedzinie polityki wewnętrznej ostatnich Jagiellonów;

b) polityka zagraniczna ostatnich Jagiellonów;

c) unia realna pomiędzy Polską a Litwą;

d) demokracja szlachecka; e) życie gospodarcze w XVI wieku;

f) największe osiągnięcia polskiego renesansu;

g) reformacja na ziemiach polskich.

5. Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVI i XVII wieku:

a) stosunki wyznaniowe i narodowościowe w Rzeczypospolitej oraz główne założenia konfederacji warszawskiej;

b) okoliczności uchwalenia artykułów henrykowskich i zasady wolnej elekcji;

c) przyczyny i skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją, Szwecją i Turcją;

- d) przyczyny i następstwa powstania Bohdana Chmielnickiego na Ukrainie;
- e) zakres chronologiczny i zasięg terytorialny potopu szwedzkiego;
- f) najważniejsze bitwy w XVII wieku: pod Kircholmem, Kłuszynem, Chocimiem, Zbarażem, Beresteczkiem, Wiedniem;
- g) kultura baroku - przykłady architektury i sztuki.

6. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej:

- a) przykłady naprawy państwa za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego;
- b) obrady Sejmu Wielkiego oraz najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja;
- c) konfederacja targowicka i jej następstwa;
- d) polskie oświecenie i przykłady sztuki okresu klasycyzmu.

7. Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII wieku:

- a) zmiany terytorialne w Rzeczpospolitej w czasie rozbiorów;
- b) przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego;
- c) przyczyny wewnętrzne i zewnętrzne upadku Rzeczypospolitej